

EURA

....

UUSPERHEIDEN PALVELUT EURASSA NYT JA TULEVAISUUDESSA

Uusperheneuvojakoulutus 2013

Riitta Räikkönen

Tarja Valtonen

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	3
2. MIKÄ ON UUSPERHE?	3
3. OLEMASSA OLEVAT PERHENEUVONNAN PALVELUT EURASSA	5
3.1. Johdanto ja käsitteiden määrittelyä	5
3.1.1. Perheneuvonta	6
3.1.2. Perheasioiden sovittelu	7
3.2. Euran perheneuvolapalvelut	7
3.3. Lastenvalvojan palvelut	8
3.3.1. Olosuhdeselvitykset	10
3.4. Rauman Kriisikeskuksen palvelut	10
3.5. Terveyskeskuspsykologin palvelut	11
3.6. Rauman perheasiain neuvottelukeskukseen palvelut	12
4. KOLME UUSPERHETAPAUSESIMERKKIÄ PERHENEUVONTAPALVELUISSA	12
5. VISIO EURAN PERHEPALVELUIDEN TULEVAISUUDESTA	13
5.1. Rauman työssäkäyntialueen sosiaali- ja terveydenhuoltoalueen muodostaminen ja sitä koskevat neuvottelut	13
5.2. Euran perhekeskus- lähipalvelumalli	14
6. UUSPERHEIDEN ERITYISTARPEITA JA NIIDEN HUOMIOIMINEN PERHEPALVELUISSA	16
6.1. Pohdintaa SWOT- analyysimenetelmää hyödyntäen	19
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	21
LÄHTEET	
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Tämän uusperheneuvojakoulutukseen liittyvän kehittämistyön tarkoituksena on selvittää, mitä palveluita uusperheillä on Eurassa käytettävissä tällä hetkellä ja saavatko uusperheet tarvitsemansa palvelut. Tarkoituksena on myös pohtia tähän liittyen sitä, pitäisikö uusperheille olla olemassa oma palvelumalli. Uusperheillä nähdään olevan toisaalta samanlaisia ongelmia kuin muillakin perheillä ja toisaalta uusperheet kohtaavat sellaisia ongelmia, joita muut perheet eivät joudu kohtaamaan.

Meneillään oleva kunta- ja palvelurakennemuutos erityisesti sosiaali- ja terveystaloudissa on murentamassa tämänhetkistä perhepalveluiden lähipalvelutilannetta Eurassa ja tässä yhteydessä on mahdollisuus nostaa esille uusperheiden erityisiä palvelutarpeita.

Kehittämistyö toteutetaan niin, että aluksi perehdytään uusperheitä koskevaan kirjallisuuteen ja sieltä nouseviin uusperhettä koskeviin määritelmiin. Tämän jälkeen kuvataan Euran palveluiden nykytilanne. Nykytilanteen kuvaamisen elävöittämiseksi haastatellaan kolmea uusperhettä, jotka ovat käyttäneet euralaisia palveluita. Kehittämistyön loppuosassa avataan kehitteillä olevaa Euran perhekeskusmallia ja pohditaan SWOT- analyysimenetelmää soveltaen uusperheiden haasteita ja palvelutarpeita sekä niiden huomioimista tässä uudessa palvelumallissa.

2. MIKÄ ON UUSPERHE?

Uusperheen määritelmiä on useita, eikä ole olemassa yhtä ainoaa vastausta siihen, mikä on uusperhe tai perhe ylipäätään. Uusperheiden määrittely tässä kehittämistyössä perustuu uusperheneuvojakoulutuksessa käytettyyn materiaaliin ja erityisesti koulutuksessa ryhmien tekemiin kirjareferaatteihin.

Sanakirjan mukaan uusperhe on perhe, jossa asuu uuden parisuhteen osapuolten lisäksi joko äidin tai isän alaikäisiä lapsia entisestä liitosta. Uusperheeseen voi kuulua myös yhteisiä lapsia tai jo täysi- ikäisiä lapsia. Tilastokeskus määrittää uusperheeksi perheen, jossa on alle 18 -vuotias vain toisen puolison lapsi. Perheen

kaikki lapset eivät ole puolisoiden yhteisiä. Aino Ritala-Koskinen (2001) kirjoittaa väitöskirjassaan ”Mikä on lapsen perhe?”, että uusperhe on tilastojen antamaa kuvaa laajempi ilmiö. Hänen mukaansa on perheitä, jotka ovat ajoittain ”uusperhetilassa,” kun aikaisemmista liitoista syntyneet muualla asuvat lapset tulevat käymään vanhempiansa luona. Kaisa Raittilan ja Päivi Sutisen (2008) kirjassa ”Huonetta vai sukua” uusperhe määritellään yksinkertaisesti perheeksi, jossa toisella tai molemmilla puolisoilla on lapsi tai lapsia aikaisemmasta liitosta ja ainakin joku näistä lapsista asuu pääosin uusperheen taloudessa.

Kun määritellään uusperhettä lapsen näkökulmasta, laajenee perhemääritys biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen ulottuvuuteen. Uusperheessä elävä lapsi voi määrittää perheensä neljällä eri tavalla:

1. Perhe on yhdessä asuvat uusperheen jäsenet.
2. Lapsi voi nähdä perheeseensä kuuluviksi yhdessä asuvien perheenjäsenten lisäksi muualla asuvan biologisen vanhemmat ja mahdolliset sisarukset.
3. Lapsi voi kokea perheekseen alkuperäisen biologisen perheensä.
4. Perhe voi näkyä lapselle myös jatkuvasti muuttavana ja vaihtelevana vanhempien uusien puolisoiden ja näiden lasten takia.

Kysymykset perheestä ja vanhemmuudesta eivät siis ole itsestään selviä. (Ritala-Koskinen 2001).

Perheenjäsenet määrittelevät uusperheeseen kuuluvat omasta kokemuksestaan käsin ja yhdessä asuminen, tunnesiteet ja biologiset siteet puolestaan vaikuttavat siihen, keitä perheeseen katsotaan kuuluvaksi (Raittila-Sutinen). Mari Broberg (2010) tyypittelee uusperheet kolmeen ryhmään. Tyypittelyn pohjana on se, miten perheenjäsenten väliset suhteet ovat jäsenyneet. Ydinperhemallissa suhteet määritellään kuten ydinperheessä, suurperhemallissa perheen rajat olivat huomattavasti väljemmät ja kolmannessa uusperhemallissa perheenjäsenten välisiä suhteita katsotaan parisuhteen kautta ja biologisten suhteiden mukaisesti.

Uusperheen ihmissuhdeverkosto on moninkertainen perinteiseen ydinperheeseen verrattuna. Mari Broberg (2010) luettelee verkostoon kuuluvan seuraavat ihmissuhteet: parisuhde, lapsen ja isä- tai äiti puolen välinen suhde, lapsen ja etäisän (äidin) suhde, lasten keskinäiset suhteet ja isovanhemmuussuhteet. Hän on tarkastellut tätä ihmissuhdeverkostoa suhteessa uusperheen ulkoisiin ja sisäisiin voimavaroihin. Verkosto muodostaa monimutkaisia yhdistelmiä, jossa lapset kuuluvat sekä alkuperäiseen että nykyiseen uusperheeseen ja erossa elävän vanhempansa perheeseen. Uusperhe muodostaa uuden kokonaisuuden, jolla on aina suhde vanhaan (Raittila ja Sutinen).

Uusperheitä oli Suomessa vuonna 2012 tilastokeskuksen laskennan mukaan yhteensä 53 018. Vuonna 1990 uusperheitä oli 44 426. Viimeisimpien tilastojen mukaan uusperheiden määrät eivät ole enää kasvaneet, vaan päinvastoin määrät ovat vähentyneet tai pysyneet suhteellisen samoina. Puolet uusperheiden vanhemmista elää avopareina ja puolet aviopareina. Tilastokeskuksen laskennan mukaan lapsia uusperheissä oli vuonna 2012 yhteensä 109 655. (Päivitetty tieto 24.5.2013.) Uusperheiden osuus lapsiperheistä oli tuolloin 9,2 %. (Perheet 2012. Liitetaulukko 4. Uusperheet 1990–2012.)

3. OLEMASSA OLEVAT PERHENEUVONNAN PALVELUT EURASSA

3.1. Johdanto ja käsitteiden määrittelyä

Perheneuvontaa ja perheasioiden sovittelua tehdään kasvatus- ja perheneuvolassa, sosiaalitoimessa, erilaisissa perheasiain yksiköissä ja seurakunnan palveluna. Asiakkuuksissa on sekä ensi- että uusperheellisiä.

Suomessa kasvatusneuvolatyö alkoi Kenraali Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimesta vuonna 1925. Helsingissä avattiin tuolloin ”vaikeiden lasten tutkimukset ja kasvatuksen neuvonta-asema.” Toiminta kesti vain hetken. 1940-luvun taitteessa avattiin Helsinkiin ja Turkuun neuvolat, jotka jäivät pysyvästi toimimaan. 1950-luvulla kasvatusneuvoloille alettiin maksaa valtionapua ja näin neuvolatoiminta siirtyi yksityiseltä sektorilta kuntien hoidettavaksi. Vuonna 1972 tuli voimaan

kasvatusneuvolalaki (568/71) ja vuonna 1984 kasvatusneuvolat liitettiin sosiaalihuoltolaissa (710/82) hallinnollisesti muuhun sosiaalitoimeen. Kasvatus- ja perheneuvonta säädettiin sosiaalipalveluksi, jonka järjestäminen on kunnan tehtävä (SHL 17 §.) Yleisimmin käytössä oleva nimi on perheneuvola, koska palvelua annetaan kaikille perheenjäsenille. Palvelu kuuluu sekä aikuisille että lapsille. (Stakes, Kasvatus- ja perheneuvonta 2002; tilastotiedote.)

Seuraavassa avaamme perheneuvonnan ja perheasioiden sovittelun käsitteitä, koska ne samansuuntaisina toimintoina helposti sekoitetaan keskenään. Perheasioiden sovittelua voidaan pitää perheneuvonnan yhtenä muotona. Sekä perheneuvonta että perheasioiden sovittelu ovat maksuttomia ja ns. matalan kynnyksen palveluita.

3.1.1. Perheneuvonta

Kasvatus- ja perheneuvonta on sosiaalihuoltolain alainen sosiaalipalvelu. Sillä tarkoitetaan asiantuntija-avun antamista kasvatus- ja perheasioissa sekä lapsen myönteistä kehitystä edistävää sosiaalista, psykologista ja lääketieteellistä tutkimusta ja hoitoa (SHL 19§.) Myös Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto määrittelee perheneuvoloiden toimintaa samalla tavoin. Kunta tai kuntayhtymä järjestää neuvontaa kasvatus- ja perheneuvolassa tai muiden sosiaalipalveluiden yhteydessä. Kasvatus- ja perheneuvonta sisältää asiantuntija-avun antamisen lapsen tai perheen ristiriita- ja ongelmatilanteessa sekä lausuntojen antamisen muille viranomaisille. Asiantuntijoina perheneuvonnassa voi toimia psykologeja, sosiaalityöntekijöitä, lääkäreitä, puheterapeutteja, perheneuvojia ja -terapeutteja.

Perheneuvonnan työmuotoja ovat neuvonta, jota annetaan lapsille, nuorille, vanhemmille ja pariskunnille sekä tutkimukset, lapsen tai nuoren tukikäynnit, vanhemmuuden tai parisuhteen tukikäynnit, hoito, terapiat, puhelinneuvonta, lausunnot, suositukset, konsultaatiot, työnohjaus, tiedotus ja perheasioiden sovittelu (sosiaaliportti.fi). Perheneuvonnan tehtävät määritellään sosiaalihuoltoasetuksen 8 §:ssä seuraavasti: ”tukea ja edistää lapsen ja perheiden myönteistä kehitystä järjestämällä ohjausta ja neuvontaa ja muuta asiantuntija- apua ihmissuhteisiin, perhe-elämään ja lasten kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä sekä tutkimusta ja

hoitoa lasten kasvatukseen ja perhe-elämään liittyvissä ongelmissa.”

3.1.2. Perheasioiden sovittelu

Perheasioiden sovittelusta säädetään avioliittolain 20 §:ssä ja sosiaalihuoltolain 17 §:ssä. Avioliittolain 20 §:n mukaan perheessä esiintyvät ristiriidat ja oikeudelliset asiat on pyrittävä ratkaisemaan perheenjäsenten keskinäisissä neuvotteluissa ja sopimuksella. Perheasioiden sovittelu on tarkoitettu lapsiperheille, joissa vanhemmat miettivät avio- tai avoeroa tai ovat jo tehneet eropäätöksen. Lisäksi perheet voivat hyötyä perheasioiden sovittelusta, jos lasten tapaamisissa on ongelmia tai perhe yrittää sopeutua uuteen elämän tilanteeseen eron jälkeen.

Perheasioiden sovittelusta sovitaan erikseen perheen ja työntekijän välillä eli perheasioiden sovittelu on yhteisesti sovittu asia. Perheasioiden sovittelijan tehtävänä on olla asiantuntijana tukemassa vanhempia, kun he miettivät eron tai yhdessä asumisen vaihtoehtoja. Tiivistetysti voisi listata, että sovittelija auttaa perhettä ristiriitojen ratkaisussa, parisuhteen käsittelyssä, tukee erilaisten tavoitteiden yhteensovittamisessa, tukee erosta toipumisessa, kiinnittää aikuisten huomiota lasten asemaan ja sen turvaamiseen, seuraa lasten tilannetta perheen kriisissä, työskentelee tavoitteena sopimuksen saaminen vanhempien välille ja avustaa sen tekemisessä.

On tärkeää huomioida, että työskentelyn alussa kaikille osapuolille on selvää, että työskentely on juuri perheasioiden sovittelua eikä tavanomaista perheneuvontaa. Tästä tulee päättää ja sopia yhdessä heti alussa. Sovittelija ei ota kantaa eroon tai yhdessä asumisen jatkamiseen. Perheasioiden sovittelun järjestäminen on kunnan tehtävä. Sitä voidaan antaa esim. perheneuvolassa tai kunta voi ostaa sen kirkon perheasiain neuvottelukeskuksesta tai muulta taholta.

3.2. Euran perheneuvolapalvelut

Euran perheneuvola aloitti toimintansa 16.8.1993 Pyhäjärvisuodun perheneuvolana. Toiminta-alueena olivat Euran, Säskylän ja Köyliön kunnat ja väestöpohja oli 18 127. Päävastaanotto oli Eurassa Terveyskukkula nimisessä kiinteistössä ja sivuvastaanotot olivat Köyliön ja Säskylän kuntien sosiaalivirastojen yhteydessä.

Perheneuvolan toimintaa ohjasi kaikkien kolmen kunnan sosiaalijohtajien muodostama ohjausryhmä. Vuoden 2012 alusta alkaen perheneuvola on toiminut ainoastaan Euran kunnan alueella. Euran perheneuvola ei kyennyt pienillä resursseilla tarjoamaan palveluita koko alueelle. Euran kunnan väestöpohja oli kasvanut 12 412 henkilöön kuntaliitoksen yhteydessä.

Euran perheneuvolassa on toiminut psykologi – sosiaalityöntekijä työpari. Vuodesta 1998 alkaen Euran kunta on ostanut Kokemäen perhe- ja päihdeklinalta psykologin tai sosiaalityöntekijän työpanoksen yhdeksi päiväksi viikossa. Euran uuden perhepalvelumallin kehittämisen yhteydessä Euran kunta on irtisanoutunut Kokemäen perheklinalta palveluiden käytöstä.

Perheneuvolan keskeisin toiminta-alue on asiantuntija-avun antaminen ensisijaisesti perheen ihmissuhteisiin ja lasten kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä sekä perhekeskeinen asiakastyö. Suurimpina ryhminä perheneuvolaan tulositynä ovat olleet lapsen sopeutumisongelmat ja perhe- ja pariongelmat. Yhtenä asiakasryhmänä ovat lapset, jotka oireilevat vanhempien eroa ja lapset, joiden vanhemmilla on vaikeuksia päästä sopuun lasten huolto- ja tapaamisasioissa.

Euran perheneuvolan toiminta on muutoksessa. Rauman kaupungin kanssa aloitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevien neuvottelujen ja valmistelujen sekä perheneuvolassa jo tapahtuneiden henkilöstömuutosten vuoksi perheneuvonnan sosiaalityö on siirtynyt kesän aikana osaksi perusturvakeskuksessa tehtävää sosiaalityötä. Sekä sosiaalityöntekijän että psykologin palveluiden järjestäminen tulevassa uudenaikaisessa palvelumallissa on suunnitteluvaiheessa.

3.3. Lastenvalvojan palvelut

Lastenvalvojan tehtävästä on säädetty mm. isyyslaissa. Lastenvalvoja hoitaa isyyslain perusteella avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten isyyden vahvistamiseen liittyvät tehtävät, ottaa vastaan isyyden tunnustamisen ja toimittaa asiakirjat maistraatille isyyden vahvistamista varten.

Avio- ja avoeron yhteydessä vanhemmat voivat sopia alaikäisten lastensa huollosta, asumisesta, tapaamisista sekä elatuksesta sopimuksilla, jotka lainvoimaisuuden saamiseksi tulee esittää kunnan sosiaalihuollon toimielimen vahvistettavaksi. Käytännössä useimmissa kunnissa, kuten Eurassakin, sopimusten vahvistaminen on delegoitu lastenvalvojalle. Avioeron yhteydessä vanhemmat voivat myös pyytää käräjäoikeutta vahvistamaan lapsiaan koskevat keskinäiset sopimuksensa.

Lastenvalvojan asiakkaat ovat monenlaisissa perhetilanteissa eläviä. Lastensa asioita sopimaan tulevat vanhemmat voivat olla ensimmäistä kertaa eroavia tai uusperheellisiä. Suurin osa lastenvalvojan luokse tulevista asiakkaista on sellaisia, jotka tulevat ensimmäistä kertaa sopimaan lastensa asioita. Suurin osa vanhemmista pääsee sopimukseen. Toisinaan asiakkaina voi olla vanhempia, joiden asiakkuus pitkittyy ja neuvotteluapua tarvitaan tavanomaista enemmän.

Lastenvalvoja neuvoo, ohjaa ja opastaa vanhempia sopimusten tekemisessä ja niissä huomioon otettavissa asioissa erityisesti lapsen ikätasaisen kasvun ja kehityksen näkökulmasta. Jos vanhemmat ovat ristiriitaisia asiassa, lastenvalvoja pyrkii neuvottelemalla ja sovittelemalla löytämään vanhempien välille yhteisymmärryksen asiassa niin, että sopiminen olisi mahdollista. Vanhemmille voidaan varata useita aikoja asian selvittämiseksi ja sopimukseen pääsemiseksi. Sopimuksia voidaan tehdä myös määräaikaisesti, jos se on tilanteen etenemiseksi tarpeen.

Lastenvalvoja vahvistaa vanhempien välisiä sopimuksia. Jos vanhemmat eivät lopultakaan pääse lastenvalvojan luona sopimukseen lastensa huollosta, asumisesta, tapaamisista tai elatusmaksuista, voi toinen vanhempi viedä asian tuomioistuimen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi.

Euran kunnassa on yksi lastenvalvoja, jonka vastaanotto on perusturvakeskuksen yhteydessä. Lastenvalvoja tekee tarpeen mukaan yhteistyötä mm. lastensuojelun ja perheneuvonnan työntekijöiden kanssa erityisesti pitkittyneissä lasten huoltoon ja tapaamisiin liittyvissä ristiriitatilanteissa.

3.3.1. Olosuhdeselvitykset

Eurassa lastenvalvoja osallistuu tuomioistuimen pyytämien olosuhdeselvitysten tekemiseen yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa. Olosuhdeselvitystä pyydetään, jos vanhempien hakemusten ja antamien selvitysten perusteella asiaa ei voida ratkaista käräjäoikeudessa ilman sosiaaliviranomaisen selvitystä. Selvityspyyntöön voi sisältyä asiantuntijalausunnon pyytäminen muilta viranomaisilta, esim. perheneuvolasta.

Selvitystyöhön kuten ylipäänsä lastenvalvojan palveluihin sisältyy vanhemmuutta ja nimenomaan yhteistyövanhemmuutta tukevia ja sovittelevia elementtejä, koska vanhempia tarvittaessa autetaan sopimuksen tekemisessä. Selvitys antaa käräjäoikeudelle sosiaalitoimen ammatilliseen asiantuntemukseen perustuvia tietoja huoltoratkaisun tekemiseksi. Se on osa oikeudenkäyntiaineistoa ja siinä koetetaan etsiä objektiivista tietoa lapsen ja vanhempien tilanteesta. Olosuhdeselvityksen tarkoituksena on auttaa käräjäoikeutta päätöksenteossa.

3.4. Rauman Kriisikeskuksen palvelut

Perheitä voi kohdata äkilliset kriisitilanteet, jolloin apua voi saada kriisikeskuksen palveluista. Mielenterveysseuran kriisikeskuksessa tehdään järjestölähtöistä auttamistyötä. Työhön kuuluu vaikeisiin elämäntilanteisiin joutuneiden ihmisten auttaminen. Avun hakeminen perustuu ihmisen omaan kokemukseen avun tarpeesta, myös eri yhteistyötahot voivat ohjata avunhakijan kriisikeskukseen jos arvioivat, että kriisikeskuksen tarjoamilla palveluilla voidaan vastata parhaiten asiakkaan tarpeisiin. Kriisityön periaatteena on tarjota nopeaa apua elämän kriisitilanteissa. Asiakkaan tilanne kartoitetaan, asiakkaan kanssa käydään kriisikeskusteluja ja tarvittaessa asiakas ohjataan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Palvelu on maksutonta Rauman seudun kuntien asukkaille. Kriisikeskuksella on vastaanotto myös Eurassa.

Työmuotoja Rauman Kriisikeskuksessa ovat:

- Asiakasvastaanotto
- Kriisipuhelinpäivystys kuuluu osana kriisikeskustyöhön. Puhelimeen vastaavat kriisityön ammattilaiset tai koulutetut vapaaehtoiset.
- Turva-asuntotyöskentely yhteistyössä lähettävän tahon kanssa. Työntekijöillä on erityisosaamista mm. väkivaltatyössä ja yhteistyötä tehdään esimerkiksi sosiaalitoimen kanssa erilaisissa perhe- ja lähisuhdeväkivallan selvittelytilanteissa.
- Verkostoyhteistyö
- Tukinet www.tukinet.net
- Ennaltaehkäisevä mielenterveys- ja kriisityö
- Vapaaehtoistyön tukeminen ja tukihenkilötoiminnan koordinointi
- Rikosuhripäivystyksen koordinointi Rauman seudulla

(Lähde: www.raumankriisikeskus.fi/kriisikeskus.htm)

3.5. Terveyskeskuspsykologin palvelut

Euran terveystieteiden tutkimuskeskuksen psykologin palveluita toteutetaan yksilökäynnein, perhekäynnein ja psykologin tutkimuksina.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen psykologin neuvolavastaanotto on tarkoitettu alle kouluikäisille ja heidän vanhemmilleen silloin, kun halutaan keskustella lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvistä asioista, lapsen asiat huolestuttavat kotona tai päivähoitossa, lapsen kouluunmeno askarruttaa tai perheeseen liittyvät asiat aiheuttavat pulmia.

Psykologin aikuisvastaanotolle voi hakeutua, kun kokee haittaavaa ahdistusta, jännitystä tai masennusta tai kun perheeseen ja/tai muihin aikuissuhteisiin liittyy pulmia. Vastaanotolle voi hakeutua myös, kun työssä jaksamiseen liittyy ongelmia tai on kyse kriisitilanteesta.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen psykologi toimii terveystieteiden tutkimuskeskuksen alaisuudessa. Palvelut ovat maksuttomia. Ajan voi varata suoraan puhelimitse ilman lähetettä.

(Lähde:www.eura.fi/palvelut/sosiaali-jaterveys/terveystoimi/mielenterveyspalvelut.html)

3.6. Rauman perheasiain neuvottelukeskuksen palvelut

Perheasiain neuvottelukeskuksessa voidaan käsitellä parisuhteeseen, perheeseen tai henkilökohtaiseen elämään liittyviä asioita. Palvelu on maksutonta ja sitä toteutetaan Raumalla.

Omaa elämäntilannettaan voi selkiyttää keskustelemalla ja löytää siihen uusia näkökulmia ja erilaisia vaihtoehtoja. Keskustelemaan voi mennä yksin, puolison tai perheen kanssa.

Perheasiain neuvottelukeskus järjestää tarvittaessa ryhmiä avioeron kokeneille. Perheneuvonnan työskentelytapoja ovat yksilö-, pari- ja perheneuvottelut, hoidolliset ryhmät, työnohjaus, konsultaatio ja koulutus. Rauman perheasiain neuvottelukeskus toteuttaa myös avioliitolain mukaista perheasioiden sovittelua. (Lähde: <http://rauma.seurakunta.net/?sid=119>)

4. KOLME UUSPERHETAPAUSESIMERKKIÄ PERHENEUVONTAPALVELUISSA

Palveluiden käyttäjien näkökulman esille saamiseksi olemme haastatelleet kolmea uusperhettä, jotka ovat käyttäneet euralaisia perhepalveluita. Liitteenä on perheille maapostitse lähetetty kysymyslomake (Liite 1). Perhetilanteiden kuvaukset on esitetty myös liitteessä (Liite 2). Vastauksia saatiin jokaisesta uusperheestä yhteensä kuudelta vanhemmalta.

Kyselyyn valitut perheet ovat käyttäneet perheneuvolan, lastenvalvojan ja kriisikeskuksen palveluita. Perheet ovat kokeneet saamansa palvelut pääosin positiivisesti. Vastauksista nousi esille ajatuksia ja toiveita, joita tulisi ottaa huomioon uusperheiden palveluita kehitettäessä. Seuraavassa on lueteltuna joitakin keskeisimpiä niistä:

- keskustelumahdollisuuksia ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa
- lyhyet jonotusajat
- apu saatavilla varhaisessa vaiheessa, mahdollisesti jo ennen ongelmien syntymistä

- tietous palveluista
- vertaistukiryhmät ja keskusteluillat
- uusperhesuhteiden moninaisuuden ymmärtäminen
- jokaisen perheenjäsenen, erityisesti lasten huomioiminen

Jo näiden muutamien vastauksien perusteella voi havaita, että uusperheet näyttäisivät kohtaavan kaikille uusperheille yhteisiä haasteita ja myös kehittämistoiveet ovat samansuuntaisia. Erityisesti näiden käyttäjien mielestä huomiota tulisi kiinnittää lasten asemaan uusperhekuviassa.

5. VISIO EURAN PERHEPALVELUIDEN TULEVAISUUDESTA

5.1. Rauman työssäkäyntialueen sosiaali- ja terveydenhuoltoalueen muodostaminen ja sitä koskevat neuvottelut

Rauman kaupunki on alkuvuoden 2013 aikana käynyt sosiaali- ja terveydenhuoltoalueen (sote-alue) muodostamista koskevia neuvotteluja naapurikuntien kanssa tavoitteenaan laadukkaiden ja yhdenvertaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestäminen alueen asukkaille myös tulevaisuudessa vahvistaen samalla koko alueen menestysedellytyksiä ja kilpailukykyä. Rauman kaupungin tavoitteena on aikaansaada Rauman yli 50.000 asukkaan työssäkäyntialueelle oma sote-alue, jossa Rauman kaupunki toimii vastuukuntana. (Rauman kaupunginhallituksen pöytäkirja 24.6.2013 § 436)

Rauman kaupungin ja Euran kunnan edustajat ovat neuvotelleet mahdollisen yhteisen sote-alueen muodostamisen lähtökohdista 6.3.2013 ja 27.6.2013 pidetyissä neuvottelukokouksissa. Euran kunta on ilmoittanut Rauman kaupungille olevansa halukas osallistumaan Rauman kaupungin johdolla käytävään Rauman sote-alueen koskevaan valmisteluun. (Euran kunnanhallituksen pöytäkirja 12.8.2013 § 183)

Rauman kaupunginjohtaja ja Euran kunnanjohtaja ovat asettaneet viranhaltijatyöryhmän, jonka tehtävänä on nopeasti koota esille sote-ratkaisun keskeiset kysymykset ja mahdollisuudet sekä ongelmakohtat Euran ja Rauman kannalta poliittisten päättäjien jatkokäsittelyä varten. (Euran kunnanjohtajan viranhaltijapäätös 16.8.2013 § 11) Euran perusturvajohtaja on tältä pohjalta valmistellut luonnos-paperin keskeisistä valmistelua ohjaavista linjauksista Euran lähipalvelualueen muodostamiseksi. Luonnospaperin mukaan sote-alueen valmistelu tulee nähdä kunnassa mahdollisuutena ehyen hyvinvointia tuottavan toiminnallisen kuntapalvelujen kokonaisuuden muodostamiseen, mikä sinällään tarjoaa uuden viitekehyksen lähipalvelualueen palveluiden kehittämiseksi. (Euran perusturvajohtajan luonnospaperi 29.8.2013) Asian valmistelu jatkuu marras-joulukuussa.

Luonnoksen mukaan Euran sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalvelualue muodostuu neljästä toimintakokonaisuudesta; terveyskeskuksesta, ikäkeskuksesta, toimintakeskuksesta ja perhekeskuksesta.

5.2. Euran perhekeskus-lähipalvelumalli

Perusturvajohtajan luonnospaperissa Rauman ja Euran yhteisen sote-alueen perustamisen yhteydessä tavoitellaan perhekeskuksen osalta seuraavaa uudistusta:

”Siirretään työn painopistettä voimakkaasti viimesijaisista lastensuojelun toimenpiteistä varhaisemman tuen malleihin. Edellyttää lähipalvelualueella sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden työskentelyä ja organisoitumista perhekeskuskokonaisuudeksi yhdessä varhaiskasvatuksen, koulun oppilashuollon ja nuorisopalveluiden kanssa.”

Luonnospaperin mukaan perhekeskuksen palveluita ovat:

- erityisvarhaiskasvatuksen tarjoamat palvelut
- monipuolinen perhetyö sosionomin, psykiatrisen sairaanhoitajan ja lapsiperheiden kotipalvelun työntekijöiden osaamisella toteutettuna. Perhetyö käynnistetään joko perheen suorasta yhteydenotosta tai yhteistyössä neuvolan terveydenhoitajien, lastensuojeluviranomaisten, varhaiskasvatuksen edustajien tai koulujen oppilashuollon toimenpiteiden välityksellä
- kasvatus- ja perheneuvonta sosiaalityöntekijän/perheterapeutin osaamisella
- muut ylisektorisesti kehitettävät varhaisen tuen ja lastensuojelun avohuollon tukitoimina käytettävät palvelut
- ryhmätoiminnot kuten perhevalmennus (neuvola-asetus)

Luonnospaperissa esitetään keskitettäväksi Raumalle tietyt viranomais- ja tutkimuspalvelut, koska rekryointivaikeudet, kaikkein vaativimpien tilanteiden satunnaisuus ja työprosessien haavoittuvuustekijät pienessä organisaatiossa aiheuttavat näissä palveluissa laatu- ja saatavuusongelmia. Tällaisia keskitettäviä palveluja luonnospaperin mukaan ovat:

- Perheoikeudelliset palvelut:
 - isyys selvitykset
 - elatus- ja tapaamisoikeussopimusten laatiminen
 - olosuhdeselvitykset käräjäoikeudelle
 - eroneuvonta ja uusperheneuvonta
 - sovittelu-palvelut
- Lastensuojelun viranomaistoiminta:
 - lastensuojeluilmoitusta vastaanotto /päivystys
 - lastensuojelutarpeen selvittäminen (yhteistyössä lähipalvelualueen perhekeskuksen kanssa)
 - avohuollon tukitoimenpiteiden suunnittelu ja toteutus (perhekeskus toteuttaa soveltuvin osin)
 - sijaishuolto
 - jälkihuolto (lähipalvelualueen kanssa yhteistyössä)
 - kiireelliset sijoitukset Rauman perhetukikeskukseen

- Eräät erityisosaamista vaativat rekrytointiongelmia aiheuttavat palvelut
 - neuvolapsykologin palvelut
 - muut mahdolliset

Luonnospaperista voi todeta, että ero- ja uusperhepalvelut on siinä nähty osana perheoikeudellisia palveluita ja Euran kunnan asukas pohjaa laajemman väestöpohjan sekä keskitettyä osaamista vaativana perhepalveluna. Joten näin ollen niiden toteuttaminen tapahtuisi Raumalla. Luonnospaperin mukaan kuitenkin kasvatus- ja perheneuvonta on osa Euran perhekeskusta.

6. UUSPERHEIDEN ERITYISTARPEITA JA NIIDEN HUOMIOIMINEN PERHEPALVELUISSA

Jokainen uusperhe kehittyy tiettyjen kehitysvaiheiden kautta. Vanhaan perheeseen ei ole paluuta ja uuden perheen tavat on rakennettava ja opeteltava. Jokainen perheenjäsen kokee tilanteen omalla tavallaan. Uusperheiden palvelujärjestelmissä on hyvä tunnistaa, missä kehitysvaiheessa uusperhe on ja kenen näkökulmasta asiaa tarkastellaan, jolloin avun ja tuen antaminen on mahdollista kohdistaa oikein ja oikeilla menetelmillä.

Papernovin (1984) artikkelin pohjalta uusperheiden sykli voidaan jakaa varhaisvaiheeseen, keskivaiheeseen ja myöhempään vaiheisiin. Varhaisvaiheessa (2-3 vuotta) uusperheeseen liittyvien haavekuvien ja yhdenmukaistamispyrkimysten kautta todellisuus uusperheen elämästä alkaa vähitellen paljastua ja omien negatiivisten tunteiden ilmaiseminen ja kokeminen lisääntyy. Tietoisuus uusperheen muutoksen tarpeesta kasvaa tässä vaiheessa. Keskivaiheessa (1-3 vuotta) uusperhe rakentuu uudelleen. Erimielisyyksiä aletaan ilmaista enemmän ja niiden ratkaisemiseen käydään käsiksi. Aletaan luoda uusia, uusperhettä koskevia rajoja ja rituaaleja, koska mikään aikaisemmista toimintatavoista ei toimi sellaisenaan. Määritellään selkeämmin erot uusperheen ja entisen puolison perheen välille. Tässä suoran toiminnan vaiheessa pariskunta alkaa selkeämmin toimia yhdessä. Kehityssyklin myöhemmät vaiheet ovatkin uusperheen vahvistamista, jos perhe on selvinnyt ensimmäisten vuosien kriittisen kauden yli. Tässä vaiheessa uusperheen

ihmissuhteiden läheisyys ja aitous kasvaa, jolloin pystytään ratkaisemaan ja sietämään läheisyyden ja ulkopuolisuuden tunteita, jotka väkisinkin ovat aina läsnä uusperheen vanhemman osassa.

Malinen ja Larkela (2011) ovat kehittäneet Uusperheen parisuhteen kehrä- mallia, jossa uusparisuhteen kehitysvaiheet liittyvät olennaisesti uusperheen kehitysvaiheisiin. Uusperheen parisuhteen kehrän taustalla on positiivinen näkemys siitä, että uusperhe on aina myös mahdollisuus. Lapsille se on mahdollisuus nähdä toimivaa parisuhdetta/vanhemmuutta sekä aikuisille mahdollisuus etsiä ratkaisuja niihin kysymyksiin, joihin he eivät onnistuneet saamaan ratkaisua lapsuuden perheissään eivätkä ensiperheissään.

Uusperheen jäsenet kokevat erilaisia haasteita uusperheprosessissaan. Seuraavassa on muutamia poimintoja koulutuksen aikana tehdyistä kirjareferaateista. Lista ei ole täydellinen, mutta toivottavasti ilmentää uusperhekuvion haastavuutta, koska kaikki osa-alueet on tiedettävä ja otettava huomioon työskenneltäessä uusperheiden kanssa. Tilastojen mukaan uusperheet eroavat useammin kuin ydinperheet.

Yleisesti *äitipuolen* asemaa on pidetty kaikkein vaikeimpana. Naisen ja äidin rooleihin liittyy vahvoja latauksia, odotuksia ja myyttejä. Yleisinä myyteinä uusperhekirjallisuudessa mainitaan ”ilkeä äitipuoli” tai ”naiset rakastavat kaikkia lapsia” myytit. Minna Murtorinne-Lahtinen (luentomateriaali) erottelee äitipuoli identiteetit satelliittiäidin rajoittamaan, äitipuolikeskeiseen ja tiimivanhempana toimivaan äitipuoleen. Lisäksi hän nostaa esille ns. kiiltokuva äitipuolen, joka on hyvä, rakastava ja hellä. Äitipuoli voi olla perheessä osaton tai huoltovastaava, jonka toimintaa biologinen äiti rajoittaa. Monet äitipuolet uupuvat vastuuseen, varsinkin jos perheessä on paljon pieniä lapsia.

Onko *isäpuolen* asema helpompi? Roolien epäselvyys vaikuttaa varmasti sekä äitipuolen että isäpuolen asemaan uusperheessä. Yleisimmin uusperheen muodostaa äiti ja hänen lapsensa. Isäpuoli tulee valmiiseen perheeseen ja joko saa biologiselta vanhemmalta luvan tai ei saa lupaa / paikkaa toimia perheessä vanhempana. Huttunen (luentomateriaali) on sitä mieltä että äidin portinvartijuus on

uusperheessä tavallista näkyvämpää ja oikeutetumpaa. Hän nostaa myös esille isäpuolen ja biologisen isän välisen yhteistyön haastavuuden. Sutisen (2005) mukaan erilaisia isätyyppejä on vastuuta korostavat, taustalla tukijat, toiminnalliset, miehiset auktoriteetit, otteensa menettäneet ja äidilliset. Uusperhekirjallisuudessa nostetaan yhdeksi haasteeksi se, että isäpuolet viettävät käytännössä enemmän aikaa lapsipuoltensa kanssa kuin biologisten lastensa kanssa. Jos uusperheessä on myös miehen biologisia lapsia, tukee se miehen sitoutumista myös lapsipuoliin. Broberg (2010) nostaa lapsen iän ja sukupuolen merkitykselliseksi tekijäksi isäpuolen ja lapsipuolen suhteessa.

Lapset puolestaan päätyvät uusperheeseen tahtomattaan ja vanhemman valintojen takia. Lähtökohtana on, että lapsella on aina oikeus molempiin vanhempiinsa eikä vanhemmuus lopu eroon. Risto Karttusen (2010) mukaan suurin tie auttaa lasta on auttaa vanhempia kohti sovintoa ja yhteistä vanhemmuutta. On tilanteita, joissa lapset voivat joutua kokemaan kasvuympäristön täydellisen muutoksen uusien perheenjäsenten, uuden paikkakunnan ja koulun myötä. Uudessa kodissa voi olla uudet säännöt. Lisäksi lapsi voi kokea huolta ja surua etävanhempansa tilanteesta. Eri-ikäiset lapset reagoivat luonnollisesti eri tavalla. Lapsi voi kaivata etävanhempaansa ja odottaa tämän tapaamista. Jälleennäkemisen ilon jälkeen seuraa haikea ero ja kaipaus. Elämä voi olla psyykkisesti hyvinkin kuormittavaa.

Uusperheen *vanhempien parisuhdekin* voi olla kovalla koetuksella ulkopuolisten kontrollitekijöiden, erityisesti entisten puolisoitten ja sukujen vaikuttaessa perheen arkeen. Tilannetta ei helpota se, että yhteistä kahdenkeskistä aikaa ei ole, on ulkopuolisuuden tunteita, epävarmuutta rooleista ja lasten kasvatuksesta ollaan erimielisiä. Parisuhdetta voi lisäksi rasittaa epäonnistumisen kokemus tai syyllisyys erosta. Uusperheen vanhemmat voivat olla eri vaiheissa omien eroprosessiensa kanssa. Entiseen puolisoon liittyvän tunnesuhteen on oltava loppunut. Riidan aiheet uusperheissä liittyvät yleisimmin lapsiin, tapaamisiin ja ulkopuolisuuden tunteisiin. (Malinen ja Larkela 2011). Tämä ei ole ihme, sillä onhan lasten asioista päätettäessä puolet päätösvallasta uusperheen ulkopuolella.

Risto Karttunen (2010) tuo esille, että perheen toimintakyvyn ja autonomian sekä lasten hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että palveluja on perheille oikeaan aikaan

saatavilla. Tämä edellyttää matalan kynnyksen ja nopean tuen paikkoja. Uusperheiden kanssa työskenneltäessä on tiedettävä parisuhteen ja uusperheen kehitysvaiheet, otettava huomioon kokonaisuus ja jokainen perheenjäsen.

6.1. Pohdintaa SWOT-analyysimenetelmää hyödyntäen

SWOT-analyysi (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) on Albert Humphreyn kehittämä nelikenttämenetelmä, jota käytetään strategian laatimisessa, sekä oppimisen tai ongelmien tunnistamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Se on hyödyllinen ja yksinkertainen työkalu yrityksen toiminnan, hankkeiden ja projektien suunnittelussa. SWOT-analyysin kohteena voi olla jonkin yrityksen toiminta koko laajuudessaan, jonkin tuotteen tai palvelun asema ja kilpailukyky tai esimerkiksi kilpailijan toiminta ja kilpailukyky.

SWOT-analyysissä kirjataan ylös analysoidun asian:

- sisäiset vahvuudet (S)
- sisäiset heikkoudet (W)
- ulkoiset mahdollisuudet (O)
- ulkoiset uhat (T)

SWOT- analyysi on kahden ulottuvuuden kuvaama nelikenttä. Kaavion vasempaan puoliskoon kuvataan myönteiset ja oikeaan puoliskoon negatiiviset asiat. Kaavion alapuoliskoon kuvataan organisaation ulkoiset ja yläpuoliskoon sisäiset asiat.

Tämän jälkeen SWOT- analyysin pohjalta voidaan tehdä päätelmiä, miten vahvuuksia voidaan käyttää hyväksi, miten heikkoudet muutetaan vahvuuksiksi, miten tulevaisuuden mahdollisuuksia hyödynnetään ja miten uhat vältetään. Tuloksena saadaan jatkotyöskentelyn avuksi toimintasuunnitelma siitä, mitä millekin asialle pitää tehdä. (<http://fi.wikipedia.org/wiki/SWOT-analyysi>)

Tässä kehittämishankkeessa SWOT- analyysiä on käytetty hyvin kevyesti soveltaen, kun olemme pohtineet uusperheiden palvelujen järjestämistä Eurassa. Asioita on kirjattu seuraavaan nelikenttään. Pohdinnan lähtökohtana on ollut ajatus, että uusperheiden palvelut järjestetään Eurassa lähipalveluna perhekeskuksessa

kuten muukin kasvatus- ja perheneuvonta, vaikka perusturvajohtajan luonnospaperissa kyseiset palvelut on nähty toteutettavan Raumalla.

+

-

Sisäinen ympäristö	<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • paikallistuntemus • riittävän lähellä • yhteistyöverkostot samassa toimipisteessä • mahdollisuus vahvaan tiimiytymiseen • oikea-aikaisuus • ei lähetettä • matala kynnyks • ei leimaa • varhainen tuki 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • anonymiteetti kärsii • työparityöskentely ei välttämättä onnistu • työntekijöiden osaaminen • leimautuminen mahdollista • työmuotojen kapeutuminen (ryhmätoiminnot)
	Ulkoinen ympäristö	<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • matala kynnyks • nopea reagointi • yleinen, leimaamaton perhepalvelu • yhdenvertaisuus palveluissa • moniammatillisuus

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Eurassa on käynnistynyt sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteiden uudistaminen yhteistyössä Rauman kaupungin kanssa osana laajempaa valtakunnallista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistusta (ns. sote-uudistus). Euran perhepalvelut ovat osa näitä uudistamisen kohteena olevia sosiaalipalveluita. Uusperheiden palvelut ovat osa perhepalveluita, joita on tarjolla perheille tällä hetkellä niin kunnan järjestäminä lähipalveluina kuin seurakunnan ja järjestön tuottamina palveluina. Sote-uudistuksen yhteydessä on mahdollisuus nostaa esille uusperheiden erityistarpeita ja myös pyrkiä vaikuttamaan tulevan palvelurakenteen sisältöön.

Euran tämänhetkinen palvelujärjestelmä ei huomioi erikseen uusperheitä. Palvelukuvaukset eivät nosta esille erityisesti uusperheitä tai uusperheiden mahdollista problematiikkaa. Uusperheet saavat palvelua samoissa perhepalveluissa ja samojen työntekijöiden toteuttamana kuin muutkin perheet. Riippunee paljolti työntekijän koulutuksesta, osaamisesta ja kiinnostuksesta, miten uusperheiden erityispiirteet tulevat huomioon otetuksi palvelua annettaessa. Uusperheiden kanssa työskentelevien tulisi olla tietoisia uusperheiden kehitysvaiheista ja niiden läpikäymiseen kuluva ajasta sekä uusperheiden verkostojen moninaisuudesta. Tämän vuoksi myös tutkimustietoon perustuvaa teoriaa ja uusperheneuvojakoulutuksen kautta saatua tietoa tarvitaan työskentelyn tueksi.

Uusperheiden palveluissa tärkeää on avun oikea-aikaisuus. Uusperheen perustamisen fantasiavaiheen jälkeen joillekin perheille voi tulla yllätyksenä ensimmäiset ”rähinävuodet”. Tällöin tukea ja neuvoja (sanoittamista) voi tarvita jokainen perheenjäsen, mutta kuitenkin jokainen omalla tavallaan. Uuteen perherooliin sopeutuminen, parisuhteen tukeminen ja erityisesti lasten huomioiminen uudessa perhekuviassa ovat asioita, jotka vaativat työntekijän ymmärrystä ja osaamista ydinperhetilannetta enemmän. Esimerkiksi työparityöskentely ja moniammatillisuuden hyödyntäminen tulisi olla mahdollista haastavimmissa tilanteissa ja varsinkin silloin, kun perheenjäseniä on useita.

Vertaistuki on todettu erittäin hyväksi ja toimivaksi tukimuodoksi uusperheille. Myös yksi haastatelluista uusperheistä nosti tämän työmuodon esille. Vertaistukiryhmän tai muun ryhmän perustaminen kuitenkin pelkästään Euran kunnan alueen asukkaille ei välttämättä tuo riittävästi osallistujia ryhmään, vaan se vaatii laajemman väestöpohjan.

Uusperheet tarvitsevat ennaltaehkäisevää, varhaisen tuen ja matalan kynnyksen lähipalvelua, johon ei tarvita lähetettä ja joka ei leimaa. Avun antaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tuo myös kustannussäästöjä, kun pulmat perheessä eivät suurene ja aiheuta mahdollisesti vakavampia ongelmia. Avun hakemisen kynnyks voi nousta, jos apua ei ole saatavilla lähellä.

Näin ollen pohdittavaksi uusperheiden palveluissa jää, pitäisikö uusperheiden palvelut toteuttaa yleisenä lähellä toteutettuina peruspalveluina muiden kasvatus- ja perheneuvonnan palveluiden osana vai keskitettynä kauempana sijaitsevana erityisosaamista vaativana perhepalveluna. Kehittämistyön tekijöiden mielestä palvelu tulisi olla lähiperuspalvelua, jossa on käytettävissä uusperheisiin erikoistunutta erityisosaamista.

Tämä kehittäminen on käynnistänyt mielenkiintoisen pohdinnan ja prosessin uusperheiden palveluiden järjestämisestä ja kehittämisestä. Jatkotyöskentelyssä keskeistä olisi pureutua laajemmin ja syvemmin erityisesti uusperheellisten omiin kokemuksiin.

LÄHTEET

Broberg Mari 2010, Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi

Euran kunnanhallituksen pöytäkirja 12.8.2013 § 183

Euran perusturvajohtajan luonnospaperi 29.8.2013

<http://fi.wikipedia.org/wiki/SWOT-analyysi>

<http://rauma.seurakunta.net/?sid=119>

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/ongelmatilanteenselvittaminen/perheneuvonta/>

Huttunen Jouko 2013, luentomateriaali uusperheneuvojakoulutuksessa

Isyyslaki 6 §

Karttunen Risto 2010, Isän ja äidin välissä

Malinen Vuokko ja Larkela Pekka 2011, Parisuhde- uusperheen ydin

Murtorinne-Lahtinen Minna 2013, luentomateriaali uusperheuvojakoulutuksessa

Oikeusministeriö: Tietoa perheasioiden sovittelusta

Papernov 1984, Uusperheiden sykli: GE – kokemusperäinen malli uusperheiden kehityksestä, Suomennettu artikkeli, uusperheneuvojakoulutuksessa jaettu materiaali

Perheet 2012. Liitetaulukko 4. Uusperheet 1990–2012

Rauman kaupunginhallituksen pöytäkirja 24.6.2013 § 436

SHL 19 §

sosiaalihuoltoasetus 8 §

Stakes, Kasvatus- ja perheneuvonta 2002; tilastotiedote

Sutinen Päivi 2005, Vanhempana ja aikuisena uusperheessä

Sutinen Päivi ja Raittila Kaisa 2008: Huonetta vai sukua

www.eura.fi/fi/palvelut/sosiaali-ja-terveys/terveystoimi-/mielenterveyspalvelut.html

www.raumankriisikeskus.fi/kriisikeskus.htm

LIITTEET

Liite 1.

HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Mitä euralaista/euralaisia perhepalvelua olette käyttäneet?
2. Miten koitte saamanne palvelun?
3. Minkälaiseen asiaan/ongelmaan olette hakeneet apua?
4. Saitteko apua tilanteeseenne?
5. Olisitteko toivoneet asiassanne toimittavan toisin? Miten mielestänne olisi pitänyt toimia?
6. Pitäisikö uusperheille olla olemassa oma palvelujärjestelmä? Perustelkaa vastauksenne.
7. Mitä asioita tulisi mielestänne huomioida nimenomaan uusperheisiin liittyen palveluita suunniteltaessa?

Liite 2.

Perhe 1. Kyseessä oli perhe, joka suunnitteli muuttavansa yhteen ja he varasivat ajan perheneuvolasta keskustellakseen asiasta ulkopuolisen kanssa. Perheessä oli isä ja tytär, biologinen äiti oli kuollut muutama vuosi aikaisemmin. Uusperheen äidillä oli kaksi lasta ja hän oli muuttanut ulkomailta takaisin Suomeen lasten biologisten isän jäädessä omaan kotimaahansa.

Perhe koki saaneensa asiantuntevaa ja ymmärtävää palvelua. Palautteen mukaan perhe oli alkanut havainnoimaan tilannettaan kokonaisvaltaisemmin. He toivovat, että resursseja kohdennettaisiin vähintäänkin keskustelumahdollisuuksiin ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Heidän mielestään uusperhekuviassa on paljon eri variaatioita. Kuuntelu, ongelmienratkaisu, apu, ymmärrys ja tuki ovat heidän mielestään tärkeitä.

Perhe 2. Perheessä on äiti, jolla on kaksi lasta edellisestä liitosta ja yksi lapsi uudesta liitosta. Etäisällä on uusi perhe, johon kuuluvat lisäksi avopuolison kaksi lasta. Yhteisiä biologisia lapsia heillä ei ole. Isä tapaa lapsiaan joka toinen viikonloppu. Isän uuden puolison lapset tapaavat omaa biologista isäänsä joka kolmas viikonloppu.

Yhteydenottajana oli ensiperheen äiti. Hän haki apua lastenvalvojalta, joka ohjasi perheen perheneuvolaan. Lisäksi äiti kävi muutamia kertoja kriisikeskuksen työntekijän vastaanotolla. Perheneuvolassa tavattiin äitiä ja lapsia yhdessä ja erikseen. Lisäksi järjestettiin isän ja tämän uuden puolison tapaaminen sekä yhteinen tapaaminen, jossa oli läsnä lasten äiti, isä ja tämän uusi puoliso.

Lasten äiti koki, että ei ole saanut apua tilanteeseen. Hän olisi omien sanojensa mukaan toivonut huomattavasti enemmän isän mukaan tuloa tilanteeseen ja mahdollisesti jopa lasten isäsuhteen tutkimista. Hänen mielestään uusperheille ei tarvita omaa palvelujärjestelmää, vaan perheiden pitäisi olla samalla viivalla. Hän toivoo, että lasten etu olisi se, mitä tarkasteltaisiin työmuotoja kehitettäessä. Lisäksi hän toivoo apua hakevan vanhemman tukemista ja tapauksen tutkimista. Vastaajan mukaan ongelmia ei ole hänen uusperheessään, vaan ongelmat johtuvat isän ja lasten tapaamisista ja siellä olevista asioista. Hän tiivistää vastauksen lopussa, että uusperhe voi olla toimiva eikä se eroa mitenkään ydinperheestä. Haasteena hän näkee saada perheen ”ulkopuoliset” vanhemmat sinuiksi tilanteen kanssa. Hän ehdottaa työmuodoiksi vertaistukiryhmiä tai keskusteluiltoja.

Ex-puolison mukaan oli hyvä, että osapuolet saivat keskustella neutraalissa ympäristössä ammatti-ihmisten kanssa. Apua hän toivoi saavansa uusperheen välisiin kommunikointi ongelmiin. Hänen mielestään lapset toimivat heidän välissään viestin välittäjinä ja se aiheuttaa suuria väärinkäsityksiä. Hän toivoi, että uusperheille järjestettäisiin mahdollisuus yhteisiin tapaamisiin (neuvotteluihin).

Perhe 3. Perheessä on isä, jonka kolme biologista lasta on jäänyt erossa hänen luokseen asumaan sekä uusperheenäiti. Pariskunnalla on yksi yhteinen biologinen lapsi. Etävanhempana toimivalla äidillä on uudesta suhteesta yksi lapsi. Hän tapaa isän luona asuvia lapsiaan säännöllisesti. Perhettä tavattiin perheneuvolassa erilaisin kokoonpanoin.

Lisäksi heille oli aikoja lastenvalvojan luona. Perheneuvolassa tavattiin uusperheen äitiä yksinään, välillä pariskuntaa yhdessä, kaikilla kolmella lapsella oli omia tukikäyntejä ja etävanhemmalla oli omia käyntejä. Yksi tapaaminen järjestettiin niin, että paikalla oli molemmat pariskunnat sekä heidän vauvaikäiset lapsensa.

Uusperheen äiti koki saaneensa tapaamisilla vinkkejä lapsipuolten kanssa toimimiseen. Hänen mielestään lapset huomioitiin hyvin, koska jokaiselle lapselle varattiin omia tukikäyntejä ja lasten kanssa sanoitettiin vaikeita asioita. Perhe toivoi perheneuvolan mahdollistavan avointa ja keskustelevaa yhteyttä uusperheen ja entisen perheen välillä. Vastaajan mielestä uusperheille olisi hyvä olla palvelujärjestelmä, johon olisi lyhyet jonotusajat, apua olisi saatavilla jo varhaisessa vaiheessa ja työntekijöillä olisi riittävästi ammattitaitoa ja tietämystä uusperheistä. Lisäksi hän toivoi, että uusperheille suunnatuista palvelusta tiedotettaisiin, jotta perheet tietäisivät niistä ongelmien ilmaantuessa.

Etävanhempi äiti puolestaan koki, että ei saanut apua tilanteeseensa. Hänen mukaansa kunnan perhepalvelut pitäisi ehdottomasti järjestää uudelleen. Hän toivoo matalan kynnyksen paikkoja, jossa työskentelisi sellaisia ihmisiä, jotka ymmärtäisivät uusperheitä. Hänen mielestään yhteispalaverit olisivat hyvä työmuoto. Lisäksi hän toivoo enemmän työntekijöitä lasten kotipalveluun tukemaan vanhempia arjessa.